

EUROPEISKA UNIONEN
Europiska regionala
utvecklingsfonden

Länsstyrelsen
Västernorrland

SLUTRAPPORT

Förprojekt

LÄNSSTYRELSEN I JÄMTLANDS LÄN
INK 2014 -01- 08
NJ 30441-64-12

Leverantörsutvecklingsprogram Vindkraft Sverige/Norge 2012-2013

Energidalen i Sollefteå AB
Tord Fjällström

Innehållsförteckning

1) SAMMANFATTNING.....	2.
2) INLEDNING	2.
3) PROJEKTETS BAKGRUND.....	3.
4.1 PROJEKTBESKRIVNING.....	3.
4.2 MÅLGRUPP.....	4.
4.3 RESULTAT OCH RESULTATINDIKATORER SAMT EFFEKTER	4.
4.4 ÖVRIGT	5.
5) INDIKATORER.....	5.
6) PROJEKTETS PÅVERKAN PÅ DE GENOMGÅENDE (HORIZONTELLA) KRITERIerna.....	7.
6.1 GRÄNSREGIONALT MERVÄRDE	7.
6.2 BÄTTRE MILJÖ	7.
6.3 JÄMSTÄLLDHET MELLAN KVINNOR OCH MÄN.....	7.
6.4 ETNISK MÅNGFALD OCH INTEGRATION	7.
7) INFORMATIONSINSATSER OCH SKYLTNING AV PROJEKTET.....	7.

1. Sammanfattning

Projektet har inventerat förutsättningarna till att skapa ett underleverantörsnätverk, för att stärka de regionala och lokala företagens konkurrenskraft. Inriktningen har varit främst mot företag som kan leverera tjänster och produkter till vindkraftsindustrin. Ett register har upprättas av Energidalen, som innehåller aktuella företag med möjlighet att arbeta inom vindkraftssektorn.

Genom informasjon og dialog med Vindbrukskollen, NVE, VindkraftCentrum og Länsstyrelsen i Jämtland og Vestre Norrland fikk vi en god oversikt over de planlagte investeringene, utbyggerne og leverandørindustrien. Gjennom god dialog direkte med utbyggerne samt en kartlegging av potensielle leverandørindustri er det et godt grunnlag for å gå over i et hovedprosjekt der leverandørutvikling mot konkrete utbygginger er målet. Den 12. mars og 13. mars arrangerte prosjektet et vindkraftseminar i Sollefteå med hovedfokus på utbyggingsplaner, kontraktstrategier og kvalifikasjonskrav for å bli en reell tilbyder. I tillegg ble det lagt opp til koblingsmøter leverandør-leverandør og leverandør-utbygger der vi har konkrete «leads» å følge opp videre. Leverandørseminaret samlet flere enn 150 leverandører, turbinprodusenter og utbyggere til en meget vellykket fagsamling i Sollefteå.

) Ettersom neste Interregprogram ikke blir klart før mitten av 2014 er det viktig få i gang et program med finansiering mot de utbygginger som er planlagt i perioden 2014-2015 for å sikre kontinuitet i prosjektet i påvente av Interreg-programmet.

) Gemensamma resultat och övrig information se huvudslutrapport Norge/Sverige

2. Inledning

Norge og Sverige innførte felles el-sertifikatordning innen fornybar energi fom. 1.1.2012. Formålet er å stimulere til bl.a. økt fornybar energiproduksjon i hht EU-målet «20-20-20». Alle prosjekter må være idriftssatt innen 31.12.2020 for å få el-sertifikater de påfölgende 15 driftsår.

) Med bakgrunn i dette er tidsvinduet en knapphetsfaktor for å få realisert målsettingene. Det foreligger planer i ulike stadier tilsvarande 12.000 MW i Midt-Norge og -Sverige, som tilsvarer ca 4.000 turbiner og opp mot 150 mrd i investeringer.

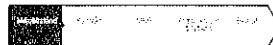
) Dette er gir muligheter for industrien, tjenesteytende näringar lokalt, regionalt og nasjonalt. Hvordan skal vi forberede industrien og lokalsamfunnene på slik at vi sikrer maksimal lokal og regional sysselsetting og verdiskaping i levetida til turbinene?

) Dette er utgangspunktet for prosjektet gjennom å tenke regionalt på tvers av landegrenser.

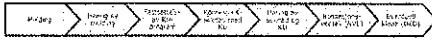
DE STORE MULIGHETENE

Det er stor potensial til å utvikle vindkraft i Norge og Sverige.

Oppstartår civil work	Antall turbiner	MW
Annånn	131	305
Samråd	1040	3338
Tilstånd	720	2070
Tilstånd - overlagt	129	387
Under Prøving	976	2207
Totalsum	3180	9225,9

Oppstartår civil work	Antall turbiner	MW
Endelig konseksjon, ikke bygd	802	206
Meldt til NVE	220	524
Pålagt	416	1280
Søkt konseksjon	72	215
Under bygging	1	11
Totalsum	783	2742,4

4000 TURBINER

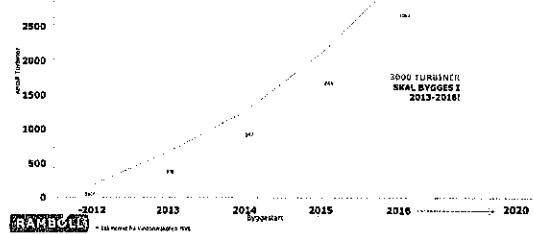
12.000 MW

150 MRD NOK

ANTALL TURBINER/MW MOT 2020 TOTALT

Det er stor potensial til å utvikle vindkraft i Norge og Sverige.

Oppstartår Civil work	Antall turbiner	MW
2013	378	1136
2014	587	1684
2015	844	2379
2016	1107	3185
2017-2020	580+	5500+
Totalsum	3716	22084

Kildehenvisning:

- Vindbrukskollen, NVE og informasjonsinnehenting fra Länsstyrelsen i Jämtland, Väster Norrland samt Energidalen

3. Projektets bakgrund

Prosjektet ble etablert med bakgrunn i Windcluster Norway's juleseminar 2011 der sentrale utbyggere fra Norge og Sverige presenterte vindkraftplanene som var planlagt forutsatt at de norsk-svenske el-sertifikatene ble innført. 1. januar 2012 ble som kjent el-sertifikatordningen innført og dermed var en av forutsetningene for investeringsbeslutning på plass.

WindCluster Norway og Rambøll Energi videreutviklet «onshore vind leverandørutviklingskonseptet» som en nasjonal satsning og mulighet for leverandørindustrien. Gjennom dialog med VindkraftCentrum og senere Energidalen i Sollefteå AB ble Interreg-prosjektet igangsatt.

Felles for de fleste vindkraftprosjekter i Norge og Sverige er

- utbygging i områder med lav befolkningstetthet, preget av netto fraflytting og få næringslivsaktører
- få varige lokale og regionale arbeidsplasser under utbyggings- / driftsfase

Hvordan endre denne trenden til et felles mål for å sikre

- **Maksimal lokal, regional og nasjonal verdiskaping på kommersielle vilkår**

4. Projektbeskrivning, målgrupp, resultat, och resultatindikatorer samt effekter

4.1 Projektbeskrivning

Prosjektet har i stor grad bestått av kartlegging av faktainformasjon rundt

- Hvem bygger ut hvilke prosjekter når
- Under hvilke rammevilkår (kontraktstrategi og kvalifikasjonskrav)

Ellers har forprosjektet kartlagt ca. 500 bedrifter (longlist) som kan være interessert i å bli en tilbyder/ leverandør for onshore vind i ulike faser med ulike tjenester og produkter. I hovedprosjektet vil vi basert på dialog med aktørene etablere «shortlisting» som vi intensiverer hovedprosjektet rundt for å skape resultater i form av konkrete oppdrag/ kontrakter.

Prosjektet har i stor grad bestått av kartlegging av faktainformasjon rundt

- Hvem bygger ut hvilke prosjekter når
- Under hvilke rammevilkår (kontraktstrategi og kvalifikasjonskrav)

Ellers har forprosjektet kartlagt ca. 500 bedrifter (longlist) som kan være interessert i å bli en tilbyder/ leverandør for onshore vind i ulike faser med ulike tjenester og produkter. I hovedprosjektet vil vi basert på dialog med aktørene etablere «shortlisting» som vi intensiverer hovedprosjektet rundt for å skape resultater i form av konkrete oppdrag/kontrakter.

4.2 Målgrupp:

Prosjektets målgruppe er utbyggerne og leverandørindustrien av produkter og tjenester. Forprosjektet har som overordnet mål å forankre og sikre eierskap hos utbyggerne samt utvikle en regional leverandørindustri på kommersielle vilkår. Videre har prosjektet synliggjort hvilke krav som stilles til leverandørindustrien samt hvilke muligheter dette gir for de ulike leverandørgrupperinger/segmenter. Forprosjektet har til en viss grad gruppert leverandørindustrien i «shortlista» opp mot de ulike utbyggernes kontraktstrategier og volum over tid.

Leverandørseminaret i Sollefteå viste at utbyggere og leverandørindustrien har eierskap og interesse for målsettingene og arbeidet som gjennomføres i prosjektet. Håper derfor at et hovedprosjekt i mindre skala kan påbegynnes i løpet av våren for å sikre kontinuitet i arbeidet.

4.3 Resultat och resultatindikatorer samt effekter:

Planerad vindkraft Norrland

Västernorrland	1900st
Jämtland	1000st
Gävleborg	1400st
Västerbotten	1600st
Norrbotten	<u>2000st</u>
Totalt	ca. 8000st

Vindkraft i Västernorrland

Vindkraftverk i drift ca 40 st.

Vindkraft under uppförande 170 st.

Tillståndsgivna vindkraftverk 420 st.

Vindkraftverk i olika planeringsstadier ca 1300 st.

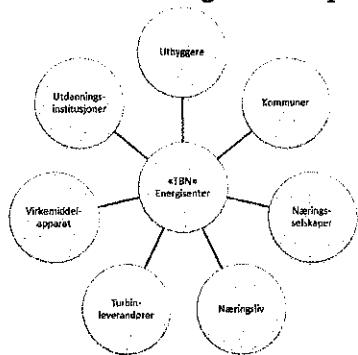
Detta motsvarar ca. 10 TWh!

Med bakgrunn i forprosjektets kartlegging og samarbeid med utbyggerne på norsk og svensk side har vi en detaljert oversikt over planlagte utbygginger og indikasjoner på når disse bygges ut, samt hva dette gir av muligheter for leverandørindustrien for det enkelte prosjekt basert på kontraktstrategien den enkelte utbygger legger opp til. Neste fase er å samarbeide med den enkelte utbygger og bistå med «shortlisting» og kvalifisering av leverandørindustrien som enkeltaktør og/eller i «Joint-Venture»-konstellasjoner avhengig av kontraktstype og volum. Prosjektets eiere jobber allerede i det små mot enkeltaktører / «JV» som er interessert i dette markedet. Utfordringen er imidlertid at prosjekteierne ikke har finansiering for å drive dette arbeidet i den skala som er ønskelig fra leverandørindustrien. I Sverige er det utbygginger og flere kommer utover 2013-2016. Effekten av prosjektet er et godt forankret

mulighetsbilde mens det nå forventes oppfølging mot konkrete resultater i form av kvalifiserte tilbydere og kontrakter.

4.4 Övrigt:

Gjennom de leverandørutviklingsprosjekter som er gjennomført i Norge og Sverige i regi av WindCluster Norway og Rambøll Energi er ofte fokus og involvering av interessegrupper nedvurdert. Ofte må man bruke mye tid og energi på «berørte interessegrupper», ettersom disse har høy innflytelse på hva som settes på dagsorden i det lokale og regionale samfunnsfokus. Dette er erfaring som det kan være smart å hensynta tidlig i prosjektet og sørge for at alle blir involvert og hensyntatt i organisasjonskartet som interessegrupper som bør informeres og tas med på høring.

Figur 2: Interessegrupper

5. Indikatorer

Beskrivelse	Planlagt	Resultat	Kommentarer
Antall kvinner og menn inkludert ungdom som deltar i prosjektet	Kvinner :30 Menn :60	Kvinner :30 Menn :130	I den direkte prosjektorganisasjon var det 8-10 kvinner indirekte involvert i arbeidet. I forbindelse med seminaret var det primert menn i voksen alder direkte involvert ettersom dette er et mannsdominert miljø som det tar tid å endre i takt med den generelle samfunnsutviklingen
Derav antall ungdom 15- 24 år som deltar i prosjektet	Kvinner :05 Menn :05	Kvinner :03 Menn :10	I neste fase av prosjektet vil flere ungdom bli involvert ettersom større deler av verdikjeden inkluderes gjennom utdanning og gjennomføring av prosjekter
Antall deltagende virksomheter i prosjektaktivitet	Kvinner :05 Menn :20 Mix :05	Kvinner :03 Menn :90 Mix :20	Vansklig å konkretisere men er basert på antagelser gjennom en raskt "screening"

Resultat indikatorer			
(A) Antall formelle grensehinder som prosjektet bidrar til å fjerne.			Samarbeidet mellom bedrifter og kluster på begge sider av landegrensene er opplevd som uproblematiske. Alle har jobbet målrettet i hht avtalte mål og arbeidsomfang.
(A) Antall eliminerte grensehinder.			Ref. punkt over. Det kan nevnes at den norske og svenske bedrift-/ledelseskulturen er noe forskjellig og må hensyntas gjennom å være klar over ulikheterne
(A) Antall personer som deltar i felles opplæring og praksis.	Kvinner : Menn :		Ikke relevant før i neste fase av prosjektet
(A) Antall studenter som studerer del av sin opplæring i det andre landet.	Kvinner : Menn :		Ikke relevant før i neste fase av prosjektet
(A) Antall nyetablerte og videreutviklete transnasjonale klynger.			Ikke relevant før i neste fase av prosjektet. Men jobber med 6-7 potensielle klustersamarbeid som videreføres i neste fase av prosjektet
(B) Etablerte institusjonelle partnerskap.			Ikke relevant før i neste fase av prosjektet. Men f.eks utdannelse kan være relevant å diskutere som et samarbeidsprosjekt
(B) Nye og forbedrede metoder for urban og rural utvikling.			Ikke relevant før i neste fase av prosjektet. Ref, erfaringer fra Fosen og "Bolyst Vindsamfunn 2.0"
Egna indikatorer	Tid-punkt	Resultat	
Skape forretningsmuligheter gjennom samarbeid på tvers av landegrenser med fokus på etablering og utvikling av n/ eksisterende næringsliv med fokus på av lokale og regionale arbeidsplasser	2013 - 2020	Klustersamarbeid på tvers av landegrenser	Fokusområde neste fase av prosjektet å få etablert tett samarbeid med utbyggerne rundt konkrete utbygginger
Økt konkurransekraft gjennom samarbeid mellom næringslivet for å utvikle ny og/eller virksomhetsutvikling i form av trygge arbeidsplasser i nye markeder eller vekst			Fokusområde neste fase av prosjektet å få etablert tett samarbeid med utbyggerne rundt konkrete utbygginger

6. Projektets påverkan på de genomgående (horisontella) kriterierna

6.1 Gränsregionalt mervärde

Prosjektet bygger oppunder fornybarmålet i EU «20-20-20» gjennom at el-sertifikatene er etablert på tvers av landene Norge og Sverige. Som en videreføring av dette har WindCluster Norway, Rambøll Energi, Energidalen, VindkraftCentrum med partnere igangsatt et grensesprengende prosjekt som kan føre til å;

- åpne markedene mellom landene gjennom samhandling, kommunikasjon og informasjon
- bidra til knoppskyting og vekst på tvers av landegrensene
- netto tilflytting på tvers av landegrensene
- samarbeid rundt utdanning med fokus på å benytte det beste på tvers av landegrensene
- sosial og kulturell utvikling av mindre steder som er preget av fraflytting i form av vekst og investering med fokus på stedsutvikling og varig vekst

6.2 Bättre miljö

Prosjektet og näringen er som sagt et globalt miljøtiltak mens samtidig kan det gjennom stedsutvikling og utdanning også bidra til indirekte effekter på det lokale og regionale plan i form av at en miljøfokusert industri etableres som också skal gjenspeile seg i den lokala och regionala profilen.

6.3 Jämställdhet mellan kvinnor och män

I forprosjektet er det begrenset fokus på dette ettersom man må forholde seg til eksisterende strukturer. Men gjennom hovedprosjektet vil man kunne påvirke dette gjennom informasjon, kommunikasjon, utdannelse, kursing og dermed appellere til økt rekruttering av kvinner i et marked preget av menn.

6.4 Etnisk mångfald och integration

I forprosjektet er det begrenset fokus på dette ettersom man må forholde seg til eksisterende strukturer. Men gjennom hovedprosjektet vil man kunne påvirke dette gjennom informasjon, kommunikasjon, utdannelse, kursing og dermed appellere til økt rekruttering av et etnisk mangfold regionalt och gjennom att försöka öka netto varig tillflytting av innleid arbetskraft och/eller bruk av virksomheter med bruk av arbetskraft med etnisk mangfold.

7. Informationsinsatser och skytning av projektet

Projektets slutrappport vill bli distribuert gjennom Interreg og medlemmene i WindCluster Norway samt partnere til Energidalen og VindkraftCentrum. Det viktigste nå er å få videreført arbeidet slik at vi får kontinuitet i arbeidet mot de markeder som bygger vindkraft i perioden 2013-2015 for å sikre kontinuitet i allerede etablerte forventinger og muligheter i dette markedet.

Hemsidor (www.energidalen.com), Informationsblad vid deltagande på olika mässor och konferenser, roll ups .

Datum: 2014-01-10

Ort : Sollefteå

Tord Fjällström /

RAMBOLL ENERGI DALEN

SLUTTRAPPORT

FORPROSJEKT

Leverandørutvikling

«Onshore vindkraft Midt NORGE / SVERIGE»

2012-2013

(N30441-64-12 / NGB / 2009-09-14)

The image shows two panels from a brochure. The left panel features a dark background with a wind turbine silhouette and the text "DET ER MULIGHETER FOR ALLE OM VI GJØR DE RIKTIGE GREP SAMMEN!". The right panel has a dark background with a wind turbine silhouette and the text "VINDKRAFTUTBYGGING I MIDT-NORGE OG MIDT-SVERIGE" followed by a list of statistics: "ca. 4.000 vindturbiner", "ca. 150 med investeringer", and "Dette representerer både muligheter, men også utfordringer for: Utbygget? Nett? Leverandørindustrien? Lokalbefolkingen? Sentralisert myndigheter?". There are also some smaller, illegible text snippets.

[Handwritten signatures]

INNHOLDSFORTEGNELSE

1)	INNLEDNING	2
2)	OPPSUMMERING.....	2
3)	PROSJEKTETS BAKGRUNN	3
4)	PROSJEKTMÅL OG PROSJEKTRESULTATER.....	3
4.1	PROSJEKTBESKRIVELSE	3
4.2	MÅLGRUPPE.....	3
4.3	RESULTAT OG RESULTATINDIKATORER SAMT EFFEKTER.....	4
4.4	ØVRIGE EFFEKTER.....	4
5)	INDIKATORER.....	5
6)	PROSJEKTETS PÅVIRKNING PÅ DE GJENNOMGÅENDE (HORIZONTELLA) KRITERIENE	6
6.1	MERVERDI PÅ TVERS AV LANDEGRENSER.....	6
6.2	BEDRE MILJØ.....	6
6.3	LKESTILLING MELLOM KVINNER OG MENN	6
6.4	ETNISK MANGFOLD OG INTEGRASJON	6
7)	INFORMASJONSSPREDNING AV PROSJEKTRESULTATER	6
8)	UNDERSKRIFTER.....	6
9)	VEDLEGG	7
9.1	PROSJEKTPLAN	7
9.2	ORGANISERING.....	7
9.3	BUDSJETT - FINANSIERING.....	7
9.4	SEMINARPROGRAM SOLLEFTEÅ 12. MARS – 13. MARS 2013	8
9.5	REGNSKAP I HHT TIL TILSAGN	0
9.5.1	Dokumenterte interne kostnader.....	1
9.5.2	Dokumenterte eksterne kostnader.....	3

1) INNLEDNING

Norge og Sverige innførte felles el-sertifikatordning innen fornybar energi fom. 1.1.2012. Formålet er å stimulere til bl.a. økt fornybar energiproduksjon i hht EU-målet «20-20-20». Alle prosjekter må være i driftssatt innen 31.12.2020 for å få el-sertifikater de påfølgende 15 driftsår.

Med bakgrunn i dette er tidsvinduet en knapphetsfaktor for å få realisert målsettingene. Det foreligger planer i ulike stadier tilsvarende 12.000 MW i Midt-Norge og -Sverige, som tilsvarer ca 4.000 turbiner og opp mot 150 mrd i investeringer.

Dette gir muligheter for industrien, tjenesteytende næringer lokalt, regionalt og nasjonalt. Hvordan skal vi forberede industrien og lokalsamfunnene på slik at vi sikrer maksimal lokal og regional sysselsetting og verdiskaping i levetida til turbinene?

Dette er utgangspunktet for prosjektet gjennom å tenke regionalt på tvers av landegrenser.

DE STORE MULIGHETENE

Oppstartskl. chl verk
Avsælt
Sør-NF
Tilskånd
Tilskånd - overlegat
Under prøving
Totalsum

Oppstartskl. chl verk	Antall turbiner	MW
Avsælt	331	905
Sør-NF	1040	3338
Tilskånd	710	2070
Tilskånd - overlegat	129	387
Under prøving	976	2707
Totalsum	3100	9255,9

Oppstartskl. chl verk	Antall turbiner	MW
Endelig konsept, ikke bygd	206	802
Midt NVE	220	1524
Tilskånd	414	3180
Søk konsept	72	215
Under bygging	1	11
Totalsum	783	2782,4

Kildehenvisning:

- Vindbrukskollen, NVE og informasjonsinnsending fra Länsstyrelsen i Jämtland og Västernorrlands län

2) OPPSUMMERING

Gjennom informasjon og dialog med Vindbrukskollen, NVE, WindkraftCentrum og Länsstyrelsen i Jämtland og Västernorrlands län fikk vi en god oversikt over de planlagte investeringene, utbyggerne og leverandørindustrien. Gjennom god dialog direkte med utbyggerne samt en kartlegging av potensielle leverandørindustri er det et godt grunnlag for å gå over i et hovedprosjekt der leverandørutvikling mot konkrete utbygginger er målet. Den 12. mars og 13. mars arrangerte prosjektet et vindkraftseminar i Sollefteå med hovedfokus på utbyggingsplaner, kontraktstrategier og kvalifikasjonskrav for å bli en reell tilbyder. Seminarprogrammet vedlagt. I tillegg ble det lagt opp til koblingsmøter leverandør-leverandør og leverandør-utbygger der vi har konkrete «leads» å følge opp videre. Leverandørseminaret samlet flere enn 150 leverandører, turbinprodusenter og utbyggere til en meget vellykket fagsamling i Sollefteå.

Ettersom neste Interregprogram ikke blir klart før q1 2014 er det viktig få i gang et program med finansiering mot de utbygginger som er planlagt i perioden 2014-2015 for å sikre kontinuitet i prosjektet i påvente av Interreg-programmet.

3) PROSJEKTETS BAKGRUNN

Prosjektet ble etablert med bakgrunn i Windcluster Norway's juleseminar 2011 der sentrale utbyggere fra Norge og Sverige presenterte vindkraftplanene som var planlagt forutsatt at de norsk-svenske el-sertifikatene ble innført.

1. januar 2012 ble som kjent el-sertifikatordningen innført og dermed var en av forutsetningene for investeringsbeslutning på plass.

WindCluster Norway og Rambøll Energi videreutviklet «onshore vind leverandørutviklingskonseptet» som en nasjonal satsning og mulighet for leverandørindustrien. Gjennom dialog med WindkraftCentrum og senere Energidalen ble Interreg-prosjektet igangsatt.

Felles for de fleste vindkraftprosjekter i Norge og Sverige er

- utbygging i områder med lav befolkningstetthet, preget av netto fraflytting og få næringslivsaktører
- få varige lokale og regionale arbeidsplasser under utbyggings- og driftsfase

Hvordan endre denne trenden til et felles mål for å sikre

- Maksimal lokal, regional og nasjonal verdiskaping på kommersielle vilkår

Prosjektets rammevilkår er gjengitt i vedleggene;

- ✓ Prosjektplan
- ✓ Budsjet
- ✓ Finansiering
- ✓ Organisering

4) PROSJEKTMÅL OG PROSJEKTRESULTATER

4.1 Prosjektbeskrivelse

Prosjektet har i stor grad bestått av kartlegging av faktainformasjon rundt

- Hvem bygger ut hvilke prosjekter når
- Under hvilke rammevilkår (kontraktstrategi og kvalifikasjonskrav)

Ellers har forprosjektet kartlagt ca. 500 bedrifter (longlist) som kan være interessert i å bli en tilbyder/ leverandør for onshore vind i ulike faser med ulike tjenester og produkter. I hovedprosjektet vil vi basert på dialog med aktørene etablere «shortlisting» som vi intensiverer hovedprosjektet rundt for å skape resultater i form av konkrete oppdrag/ kontrakter.

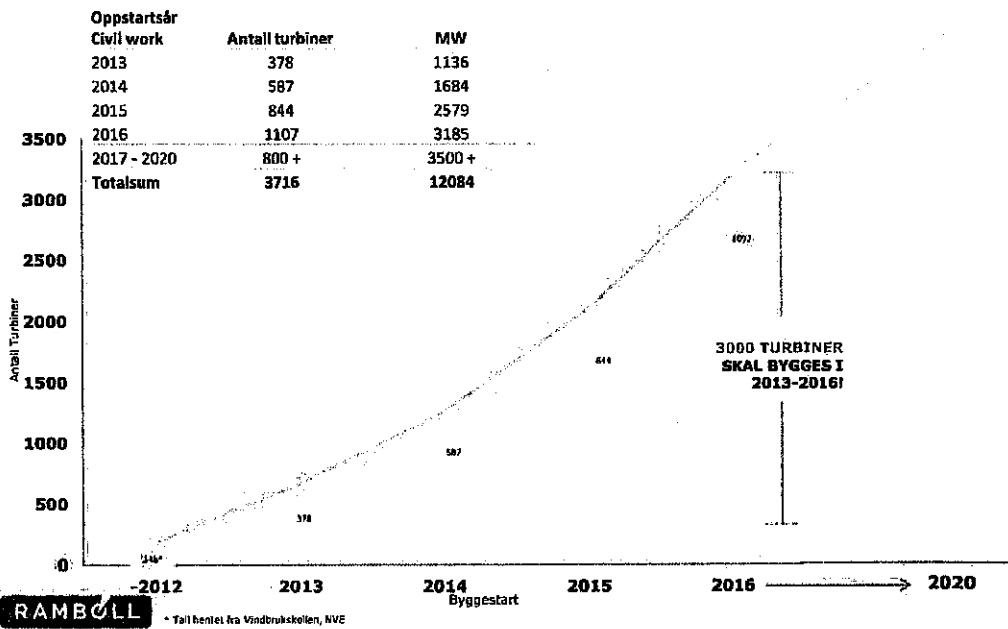
4.2 Målgruppe

Prosjektets målgruppe er utbyggerne og leverandørindustrien av produkter og tjenester. Forprosjektet har som overordnet mål å forankre og sikre eierskap hos utbyggerne samt utvikle en regional leverandørindustri på kommersielle vilkår. Videre har prosjektet synliggjort hvilke krav som stilles til leverandørindustrien samt hvilke muligheter dette gir for de ulike leverandørgrupperinger/ segmenter. Forprosjektet har til en viss grad gruppert leverandørindustrien i «shortlista» opp mot de ulike utbyggernes kontraktstrategier og volum over tid.

Leverandørseminaret i Sollefteå viste at utbyggere og leverandørindustrien har eierskap og interesse for målsettingene og arbeidet som gjennomføres i prosjektet. Håper derfor at et hovedprosjekt i mindre skala kan påbegynnes i løpet av våren for å sikre kontinuitet i arbeidet.

4.3 Resultat og resultatindikatorer samt effekter

ANTALL TURBINER/MW MOT 2020 TOTALT

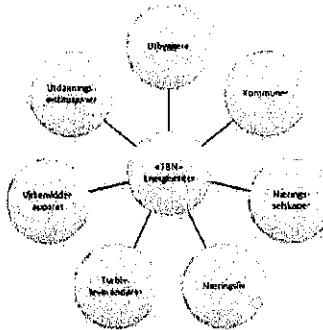

Figur 1: Mulighetsscenario onshore vindkraft MidtNorge og MidtSverige

Med bakgrunn i forprosjektets kartlegging og samarbeid med utbyggerne på norsk og svensk side har vi en detaljert oversikt over planlagte utbygginger og indikasjoner på når disse bygges ut, samt hva dette gir av muligheter for leverandørindustrien for det enkelte prosjekt basert på kontraktstrategien den enkelte utbygger legger opp til. Neste fase er å samarbeide med den enkelte utbygger og bistå med «shortlisting» og kvalifisering av leverandørindustrien som enkeltaktør og/eller i «Joint-Venture»-konstellasjoner avhengig av kontraktstype og volum. Prosjektets eiere jobber allerede i det små mot enkeltaktører / «JV» som er interessert i dette markedet. Utfordringen er imidlertid at prosjekteiene ikke har finansiering for å drive dette arbeidet i den skala som er ønskelig fra leverandørindustrien. I Sverige er det utbygginger og flere kommer utover 2013-2016. Effekten av prosjektet er et godt forankret mulighetsbilde mens det nå forventes oppfølging mot konkrete resultater i form av kvalifiserte tilbydere og kontrakter.

4.4 Øvrige effekter

Gjennom de leverandørutviklingsprosjekter som er gjennomført i Norge og Sverige i regi av WindCluster Norway og Rambøll Energi er ofte fokus og involvering av interessegrupper nedvurdert. Ofte må man bruke mye tid og energi på «berørte interessegrupper», ettersom disse har høy innflytelse på hva som settes på dagsordenen i det lokale og regionale samfunnsfokus. Dette er erfaring som det kan være smart å hensynta tidlig i prosjektet og sørge for at alle blir involvert og hensyntatt i organisasjonskartet som interessegrupper som bør informeres og tas med på høring.

Figur 2: Interessegrupper

5) INDIKATORER

Beskrivelse	Planlagt	Resultat	Kommentarer
Antall kvinner og menn inkludert ungdom som deltar i prosjektet	Kvinner :30 Menn :60	Kvinner :30 Menn :130	I den direkte prosjekt-organisasjon var det 8-10 kvinner indirekte involvert i arbeidet. I forbindelse med seminaret var det primært menn i voksen alder direkte involvert ettersom dette er et mandsdominert miljø som det tar tid å endre i takt med den generelle samfunnsutviklingen
Derav antall ungdom 15- 24 år som deltar i prosjektet	Kvinner :05 Menn :05	Kvinner :03 Menn :10	I neste fase av prosjektet vil flere ungdom bli involvert ettersom større deler av verdikjeden inkluderes gjennom utdanning og gjennomføring av prosjekter
Antall deltagende virksomheter i prosjektaktivitet	Kvinner :05 Menn :20 Mix :05	Kvinner :03 Menn :90 Mix :20	Vansklig å konkretisere men er basert på antagelser gjennom en raskt "screening"
Resultat Indikatorer			
(A) Antall formelle grensehinder som prosjektet bør drar til å fjerne.			Samarbeidet mellom bedrifter og kluster på begge sider av landegrensene er opplevd som ublokkende. Alle har jobbet målrettet i hht avtalte mål og arbeidsomfang.
(A) Antall eliminerte grensehinder.			Ref. punkt over. Det kan nevnes at den norske og svenske bedrift-/ledelseskulturen er noe forskjellig og må hensyntas gjennom å være klar over ulikhettene
(A) Antall personer som deltar i felles opplæring og praksis.	Kvinner : Menn :		Ikke relevant før i neste fase av prosjektet
(A) Antall studenter som studerer del av sin opplæring i det andre landet.	Kvinner : Menn :		Ikke relevant før i neste fase av prosjektet
(A) Antall nyetablerte og videreutviklete transnasjonale klynger.			Ikke relevant før i neste fase av prosjektet. Men jobber med 6-7 potensielle klustersamarbeid som videreføres i neste fase av prosjektet
(B) Etablerede institusjonelle partnerskap.			Ikke relevant før i neste fase av prosjektet. Men f.eks utdannelse kan være relevant å diskutere som et samarbeidsprosjekt
(B) Nye og forbedrede metoder for urban og rural utvikling.			Ikke relevant før i neste fase av prosjektet. Ref. erfaringer fra Fosen og "Balyst Vindsmøn 2.0"
Egne Indikatorer			
Skape forretningsmuligheter gjennom samarbeid på tvers av landegrenser med fokus på etablering og utvikling av n/ eksisterende næringsliv med fokus på av lokale og regionale arbeidsplasser	Tid-punkt 2013 - 2020	Resultat Klustersamarbeid på tvers av landegrenser	Fokusområde neste fase av prosjektet å få etablert tett samarbeid med utbyggerne rundt konkrete utbygginger
Økt konkurransekraft gjennom samarbeid mellom næringslivet for å utvikle ny og/eller virksomhetsutvikling i form av trygge arbeidsplasser i nye markeder eller vekst			Fokusområde neste fase av prosjektet å få etablert tett samarbeid med utbyggerne rundt konkrete utbygginger

6) PROSJEKTETS PÅVIRKNING PÅ DE GJENNOMGÅENDE (HORISONTELLA) KRITERIENE

6.1 Merverdi på tvers av landegrenser

Prosjektet bygger oppunder fornybarmålet i EU «20-20-20» gjennom at el-sertifikatene er etablert på tvers av landene Norge og Sverige. Som en videreføring av dette har WindCluster Norway, Rambøll Energi, Energidalen, VindkraftCentrum med partnere igangsat et grensesprengende prosjekt som kan føre til å;

- åpne markedene mellom landene gjennom samhandling, kommunikasjon og informasjon
- bidra til knoppskyting og vekst på tvers av landegrensene
- netto tilflytting på tvers av landegrensene
- samarbeid rundt utdanning med fokus på å benytte det beste på tvers av landegrensene
- sosial og kulturell utvikling av mindre steder som er preget av fraflytting i form av vekst og investering med fokus på stedsutvikling og varig vekst

6.2 Bedre miljø

Prosjektet og næringen er som sagt et globalt miljøtiltak mens samtidig kan det gjennom stedsutvikling og utdanning også bidra til indirekte effekter på det lokale og regionale plan i form av at en miljøfokusert industri etableres som også skal gjenspeile seg i den lokale og regionale profilen.

6.3 Likestilling mellom kvinner og menn

I forprosjektet er det begrenset fokus på dette ettersom man må forholde seg til eksisterende strukturer. Men gjennom hovedprosjektet vil man kunne påvirke dette gjennom informasjon, kommunikasjon, utdannelse, kursing og dermed appellere til økt rekruttering av kvinner i et marked preget av menn.

6.4 Etnisk mangfold og integrasjon

I forprosjektet er det begrenset fokus på dette ettersom man må forholde seg til eksisterende strukturer. Men gjennom hovedprosjektet vil man kunne påvirke dette gjennom informasjon, kommunikasjon, utdannelse, kursing og dermed appellere til økt rekruttering av et etnisk mangfold regionalt og gjennom å forsøke økt netto varig tilflytting av innleid arbeidskraft og/eller bruk av virksomheter med bruk av arbeidskraft med etnisk mangfold.

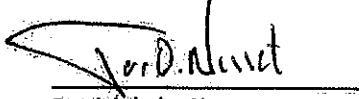
7) INFORMASJONSSPREDNING AV PROSJEKTRESULTATER

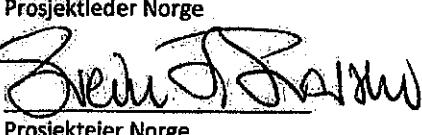
Prosjektets sluttrapport vil bli distribuert gjennom Interreg og medlemmene i WindCluster Norway samt partnere til Energidalen og VindkraftCentrum. Det viktigste nå er å få videreført arbeidet slik at vi får kontinuitet i arbeidet mot de markeder som bygger vindkraft i perioden 2013-2015 for å sikre kontinuitet i allerede etablerte forventinger og muligheter i dette markedet.

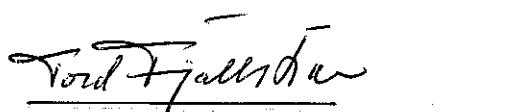
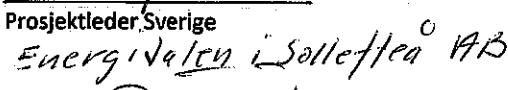
8) UNDERSKRIFTER

Dato Sted

01.12.2013 Verdal / Sullefteå

Prosjektleder Norge

Prosjekteier Norge

Prosjektleder Sverige

Energivalen i Sullefteå AB

Prosjekteier Sverige

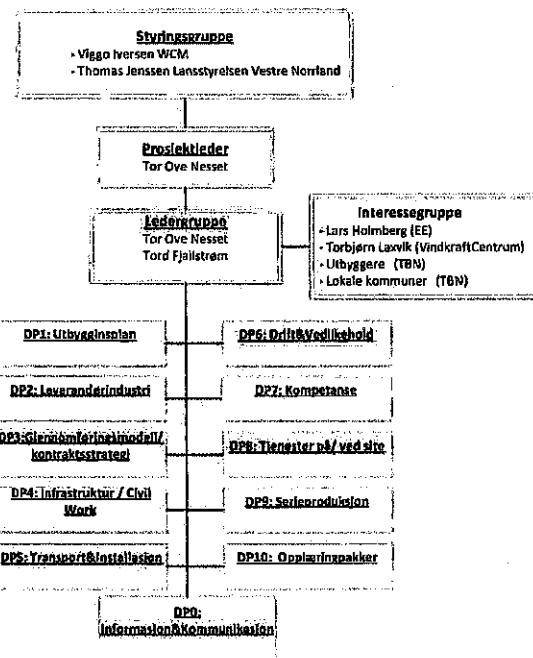
IM-OVS-0.4-001-Final report prestudy onshore wind

9) VEDLEGG

9.1 Prosjektplan

Pkt Beskrivelse	Ansvar	Fremskrift	TOTAL	TOTAL	Svensk andel	Norsk andel	Planlagt	Planlagt
			BUDSJETT KR	BUDSJETT TIMER	Budsjett i SEK Timer	Budsjett i NOK Timer		
1 Forprosjekt Onshore vindkraft Midt-Sverige	Tor Ove	100 %	1 200 000		650 000	550 000	15.10.12 - 01.10.13	
1.1 Prosjektdelar - Rapportering - Rådgivning	Tor Ove	100 %	120 000		65 000	55 000	15.09.12 - 01.10.13	
1.2 DP0: Informasjon & Kommunikasjon	Marius V.	100 %	60 000		32 500	27 500	01.11.12 - 01.01.13	
1.3 DP1: Utbyggingsplan	Tord	100 %	120 000		65 000	55 000	15.10.12 - 15.12.12	
1.4 DP2: Leverandørindustri	Tord	100 %	150 000		81 250	68 750	15.10.12 - 15.12.12	
1.5 DP3: Gjennomføringsskema/ kontraktsstrategi	Tor Ove	100 %	120 000		65 000	55 000	15.10.12 - 01.01.13	
1.6 DP4: Infrastruktur / Civil Work	Tord	100 %	90 000		48 750	41 250	15.10.12 - 01.06.13	
1.7 DP5: Transport & installasjon	Tord	100 %	60 000		32 500	27 500	15.10.12 - 01.06.13	
1.8 DP6: Drift & vedlikehold	Tor Ove	100 %	180 000		97 500	82 500	15.10.12 - 01.06.13	
1.9 DP7: Kompetanse	Marius V.	100 %	60 000		32 500	27 500	15.10.12 - 15.01.13	
1.10 DP8: Tjenester pl/ vedsæte	Tord	100 %	120 000		65 000	55 000	15.10.12 - 01.05.13	
1.11 DP9: Serienprodusjon	Tor Ove	100 %	60 000		32 500	27 500	15.10.12 - 15.06.13	
1.12 DP10: Opplysningspakker	Marius V.	100 %	60 000		32 500	27 500	15.10.12 - 15.01.13	
SUM			1 200 000		650 000	550 000		

9.2 Organisering

9.3 Budsjett - finansiering

2. Budsjett	TOTAL	SEK	NOK
1. Eget personell	445 000	420 000	25 000
2. Eksterne tjenester	620 000	185 000	435 000
3. Lokale kostnader	30 000	30 000	
4. Reisekostnader	90 000	50 000	40 000
5. Annet	15 000	15 000	
SUM	1 200 000	650 000	550 000

3. Finansiering	TOTAL	SEK	NOK
1. Lansstyretsen	250 000	250 000	
2. Sollefteå Kommun	100 000	100 000	
3. Europæiske Regionale Utviklingsfond	350 000	350 000	
4. Nord-Trøndelag Fylkeskommune	125 000	125 000	
5. Sør-Trøndelag Fylkeskommune	125 000	125 000	
6. Statlige til-tiltak	250 000	250 000	
SUM	1 200 000	700 000	500 000

IM-OVS-0.4-001-Final report prestudy onshore wind

9.4 Seminarprogram Sollefteå 12. mars – 13. mars 2013

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTERNORRLAND

**ENERGI
DALEN**

RAMBOLL

Windcluster MID-NORWAY

3.5 Regnskab i hht til tilsagn

Pkt	Beskrivelse			TOTAL		Svensk andel		Norsk andel		Norsk andel	
		Budsjett	KR	Budsjett i Timer	SEK	Budsjett i Timer	NOK	Budsjett i Timer	NOK	Elesteme Kostnader	Interne Kostnader
1.	ForProsjekt Onshore Vindkraft Midtsverige	Ansvær Fremdrift	Tor Ove	100 %	1.200.000	650.000	550.000	15.10.12	01.10.13	56.163	6.825
1.1	Prosjektedelse - Rapportering - Rådgivning		Tor Ove	100 %	120.000	65.000	55.000	15.09.12	01.10.13	56.163	6.825
1.2	DP0: Informasjon & Kommunikasjon	Marius R	100 %	60.000	32.500	27.500	01.11.12	01.02.13	28.081	3.412	
1.3	DP1: Utbyggingsplan	Tord	100 %	120.000	65.000	55.000	15.10.12	15.12.12	56.163	6.825	
1.4	DP2: Leverandørindustri	Tord	100 %	150.000	81.250	68.750	15.10.12	15.12.12	70.203	8.531	
1.5	DP3: Gjennomføringsmodell/ kontraktsstrategi	Tor Ove	100 %	120.000	65.000	55.000	15.10.12	01.09.13	56.163	6.825	
1.6	DP4: Infrastruktur / Civil Work	Tord	100 %	90.000	48.750	41.250	15.10.12	01.06.13	42.122	5.118	
1.7	DPS: Transport & installasjon	Tord	100 %	60.000	32.500	27.500	15.10.12	01.06.13	28.081	3.412	
1.8	DP6: Drift & Vedlikehold	Tor Ove	100 %	180.000	97.500	82.500	15.10.12	01.06.13	84.246	10.237	
1.9	DP7: Kompetanse	Marius V	100 %	60.000	32.500	27.500	15.10.12	15.03.13	28.081	3.412	
1.10	DP8: Tjenester på/ ved site	Tord	100 %	120.000	65.000	55.000	15.10.12	15.05.13	56.163	6.825	
1.11	DP9: Serieproduksjon	Tor Ove	100 %	60.000	32.500	27.500	15.10.12	15.06.13	28.081	3.412	
1.12	DP10: Opplestingspakker	Marius V	100 %	60.000	32.500	27.500	15.10.12	15.03.13	28.081	3.412	
		SUM		1.200.000	650.000	550.000			561.625	68.245	
		TOTAL			SEK					561.625	68.245
		1.	Eget personell	445.000	420.000	25.000					
		2.	Elesteme tjenester	620.000	185.000	435.000					
		3.	Lokale kostnader	30.000	30.000						
		4.	Reisekostnader	90.000	50.000	40.000					
		5.	Annat	15.000	15.000						
		SUM		1.200.000	650.000	550.000					
		TOTAL			SEK						
		1.	Lansstyrelsen	250.000	250.000						
		2.	Sørlæfta Kommun	100.000	100.000						
		3.	Europiske Regionale Utviklingsfond	350.000	350.000						
		4.	Nord-Trøndelag Fylkeskommune	125.000	125.000						
		5.	Sør-Trøndelag Fylkeskommune	125.000	125.000						
		6.	Statlige/R-midler	250.000	250.000						
		SUM		1.200.000	0	700.000					

IM-OVS-04-001-Final report prestudy onshore wind

9.5.1 Dokumentierte interne kostnader

Timeline: Interne ovinfluenza - Mitt-Sverige - Marin Värdal

1

IM-OVS-0.4-001-Final report prestudy onshore wind

IM-OVS-0.4-001-Final report prestudy onshore wind

9.5.2 Dokumenterte eksterne kostnader

		Pronos AS Neptunveien 6 7650 VERDAL		Pronos AS Neptunveien 6 7650 VERDAL	
Art.	Svein Larsen	Att.	Viggo Iversen	Kundent.	24198
Kundent.	24198	Faktumnr.	Ikke tilgjengelig	Faktumnr.	Ikke tilgjengelig
Fakturert.	08.07.2013	Fakturadato	08.07.2013	Fakturadato	08.07.2013
Ønsket fakt.datø		Ønsket fakt.datø		Ønsket fakt.datø	
Betalingset.	Pr. 30 dager	Oppdragsgodr:	Tor Ove Nesset	Betalingset.	Tor Ove Nesset
		Telefon:	+47 99275830		+47 99275830
Hovedaksnr.	9120077 (Interreg/EU) Forprosjekt Onshore Wind Sverige	Hovedaksnr.	9120077 (Interreg/EU) Forprosjekt Onshore Wind Sverige	Saksnr.	9120077A
Saksnr.	9120077B	Saksnr.		Prosjektnedelse	
Saksnavn	Kartlegging av grunnlagsdata				
Bestrivese		Antall	Enhetspris	Antall	Enhetspris
Periode oktober, 2012 - juni, 2013		Periode september, 2012 - juni, 2013		P	
Honorar:				Honorar:	
Tor Ove Nesset	41,0	1 300,00	\$3 300,00	Tor Ove Nesset	272,0
Linn-Mari Hogalmen	6,5	950,00	6 750,00	Honorar i alt	1 200,00
Marius Mørset Ragnoy	185,0	950,00	175 750,00		326 400
Honorar i alt					326 400
Utlegg:				Utlegg:	
Reiseavgifter				Reiseavgifter	4 965,-
Utesett i alt				Refunderbar kilometergodtgjørelse	7 020,-
				Refunderbare utlegg	500,-
					12 485,-
				10 478,66 Utesett i alt	
				10 478,66 Utesett i alt	
Sum	NOK	245 703,66		Sum	NOK
AVRUNDING		0,34		AVRUNDING	338 885,-
Sum	NOK	245 704,00		Sum	NOK
					338 886,0